

EUROPEAN
PLATFORM
TACKLING
UNDECLARED
WORK

10 years

Deklarēts darbs nāk par labu visiem!

Vai esat darbinieks?

Ko nozīmē deklarēts darbs?

- Aizsardzība un pabalsti: pensijas, sociālā apdrošināšana, veselības aprūpe, apmaksāts atvaļinājums un aizsardzība pret netaisnīgu atlaišanu no darba vai citiem darba tiesību pārkāpumiem.
- Regulāra algu izmaksa, sociālās apdrošināšanas iemaksas un attiecīgie nodokļi.

Vai mans darbs ir deklarēts?

Pārbaudes saraksts

Jums vajadzētu būt:

- **darba līgumam**, kurā norādīti darba apstākļi, pienākumi un tiesības, informācija par darba devēju un par to, kurš ir atbildīgs par jūsu algas samaksu;
- **regulāriem algas aprēķiniem**, kas pielāgoti faktiskajam darba laikam, virsstundām, īpašām piemaksām (piemēram, par nakts darbu vai darbu valsts svētku dienās);
- **aizsardzībai pret diskrimināciju** darbavietā dzimuma, reliģijas, tautības vai etniskās piederības dēļ;
- **tiesībām uz pārtraukumiem**, atvaļinājumu un brīvdienām;
- **tiesībām uz slimības atvaļinājumu** un tiesībām uz aizsardzību attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām;
- **reģistrācijai sociālās apdrošināšanas sistēmā**, piemēram, attiecībā uz pensijām, bezdarbu, veselības aprūpi;
- **tiesībām uz pārstāvību**, dalību arodbiedrībās un tiesībām streikot;
- **regulāri veiktām iemaksām**, piemēram, iemaksām pensijas nodrošināšanai.

Vai veicat uzņēmējdarbību?

Vai nodarbināt vai plānojat nodarbināt darbiniekus?

Ko nozīmē deklarēts darbs?

- Darba tiesību normu un noteikumu ievērošanu; to tiesību piešķiršanu darbiniekiem, uz kurām tie ir tiesīgi.
- Godīgas konkurences nodrošināšanu starp uzņēmumiem.
- Stabīlas un motivējošas darba vides veidošanu, kas veicina produktīvu darba vidi.
- Sankciju, naudas sodu, apsūdzību un reputācijas risku novēršanu.

Kā uzņēmuma īpašniekam un darba devējam jums vajadzētu:

- pievērst uzmanību nodarbinātības nosacījumiem, kas paredzēti jūsu valsts noteikumos. Noskaidrojiet, vai jūs:
 - ▶ ievērojat jūsu valsts noteikumus par darba koplīgumu slēgšanu attiecībā uz algām un ieturējumiem;
 - ▶ maksājat nodokļus un sociālā nodrošinājuma iemaksas saskaņā ar noteikumiem;
 - ▶ pareizi izsniedzat algas aprēķinus;
 - ▶ nodrošināt slimības vai grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu un valsts svētku dienas / brīvdienas / ikgadējo atvaļinājumu saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem;
- reģistrējat savus reģistrētos darbiniekus, viņu faktisko darba laiku un visu informāciju par maksājumiem saskaņā ar piemērojamajiem valsts un ES noteikumiem;
- īstenojat darba aizsardzības noteikumus, nodrošinot drošu vidi saviem darbiniekiem;
- esat pārliecinājies, ka jūsu darbiniekiem ir tiesības likumīgi strādāt jūsu valstī.

Ja jums pieder uzņēmums un neesat pārliecināts par savas valsts noteikumiem attiecībā uz darba ņēmēju likumīgu pieņemšanu darbā, jūs varat sazināties ar:

- savu vietējo darba inspekciju;
- savas valsts un/vai vietējo darba devēju organizāciju;
- iestādēm, kuru kompetencē ir darba tiesības un darba aizsardzības jautājumi.

Jūs var uzskatīt par nedeklarētu darbinieku, ja:

*saņemat samaksu skaidrā naudā bez līguma – **tas ir nedeklarēts darbs***

jums nav rakstiska līguma un jūsu darba devējs maksā jums skaidrā naudā, neregistrējot jūsu darbu un nemaksājot nodokļus un sociālās iemaksas – tas ir nedeklarēts darbs.

*daļa no jūsu algas tiek izmaksāta skaidrā naudā – **tas ir nepilnīgi deklarēts darbs***

Ja jūsu darba devējs deklarē tikai daļu no jūsu darba laika un par pārējo maksā skaidrā naudā, tad jūsu darbs ir nepilnīgi deklarēts. Tas ietver nedeklarētas virsstundas un papildu maiņas. Tas var šķist ērti, taču samazina jūsu tiesības un atstāj jūs bez pilniem juridiskiem nodarbinātības pierādījumiem.

*Jūs esat pašnodarbinātais, bet pret jums izturas kā pret darbinieku – **tā ir atkarīga pašnodarbinātība***

Ja esat reģistrēts kā pašnodarbinātais, bet strādājat vadītāja kontrolē, ievērojat fiksētu darba laiku vai esat atkarīgs no viena klienta, iespējams, ka esat iesaistījies viltus pašnodarbinātībā. Tas nozīmē, ka pret jums izturas kā pret darbinieku bez tiesībām vai aizsardzības. Dažās valstīs, pat ja esat reģistrēts kā pašnodarbinātais, jūs varat tikt uzskatīts par darbinieku ar pilnām darba tiesībām, īpaši, ja kāds vada jūsu darbu, nosaka jūsu atalgojumu un jūsu darbu veicat personīgi.

Ko jūs varat darīt?

1. Sazinieties ar savu vietējo darba inspekciju

Darba inspekcijas un organizācijas kontrolē un pārbauda uzņēmumus. Tās var sniegt padomus, kā ziņot par nedeklarētu darbu. Darba inspekcijas bieži sniedz informāciju par jūsu tiesībām pieprasīt neizmaksāto darba samaksu saskaņā ar ES tiesību aktiem.

2. Sazinieties ar arodbiedrību

Arodbiedrības pārstāv darbiniekus, veicina to tiesības un labākus darba apstākļus. Tās iesaistās dialogā ar darba devēju organizācijām. Sazinieties ar savu vietējo arodbiedrību vai darbavietas pārstāvjiem.

Uzziniet vairāk!

Eiropas Darba iestādes tīmekļa vietnē varat atrast savas valsts kontaktpunktu un saņemt konsultācijas.

<https://www.ela.europa.eu>

Eiropas Darba iestāde
Landererova 12, 811 09 Bratislava I, Slovākija

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025

© Eiropas Darba iestāde, 2025

Print ISBN 978-92-9415-211-4

doi:10.2883/3946973

HP-01-25-025-LV-C

PDF ISBN 978-92-9415-210-7

doi:10.2883/8458649

HP-01-25-025-LV-N

Vāks, © Gorodenkoff/stock.adobe.com; © JackF/stock.adobe.com; © wavebreak3/stock.adobe.com. Iekšlapas, © K Seisa/peopleimages.com/ stock.adobe.com; © New Africa/stock.adobe.com